

บทที่ 3
มงคลหมู่ที่ 2
สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง

เนื้อหาบทที่ 3

มงคลหมู่ที่ 2 สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง

3.1 มงคลหมู่ที่ 2 สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง

3.2 มงคลที่ 4 อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม

- 3.2.1 ถิ่นที่เหมาะสมหมายถึงอย่างไร
- 3.2.2 วิธีอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม
- 3.2.3 ลักษณะของถิ่นที่เหมาะสม
- 3.2.4 ลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้ง 4 ประการ
- 3.2.5 วิธีทำบ้านให้น่าอยู่
- 3.2.6 อานิสงส์การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม

3.3 มงคลที่ 5 มีบุญวาสนามาก่อน

- 3.3.1 บุญคืออะไร
- 3.3.2 คุณสมบัติของบุญ
- 3.3.3 ประเภทของบุญในกาลก่อน
- 3.3.4 ผลของบุญ
- 3.3.5 ตัวอย่างผลของบุญ
- 3.3.6 วิธีทำบุญ
- 3.3.7 บุญวาสนาไม่ใช่อกุณิหาร
- 3.3.8 หลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
- 3.3.9 อานิสงส์การมีบุญวาสนามาก่อน

3.4 มงคลที่ 6 ตั้งตนชอบ

- 3.4.1 ตั้งตนชอบหมายถึงอย่างไร
- 3.4.2 อะไรคือเป้าหมายชีวิต
- 3.4.3 วิธีรักษาเป้าหมายชีวิตให้มั่นคง
- 3.4.4 อานิสงส์การตั้งตนชอบ

1. การสร้างความพร้อมในการฝึกตนเองนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ มีความเจริญก้าวหน้าทั้งชาติ ชีวีหน้า จนถึงการบรรลุผลนิพพาน บุคคลนั้นต้องอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม ต้องมีบุญวาสนามาก่อน และต้องตั้งตนชอบ คือมีเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้องทั้ง 3 ระดับ

2. การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม หมายถึง การอยู่ในสถานที่ใดๆ ก็ได้ที่สิ่งแวดล้อมดี ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่สุขภาพกายและใจ ยิ่งกว่านั้น ยังสนับสนุนให้ผู้อยู่อาศัยสามารถประกอบกิจการงานในหน้าที่อันเป็นสัมมาอาชีพ ให้เจริญก้าวหน้าได้โดยง่าย และสร้างสมคุณงามความดีได้เต็มที่ มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ อาวาสเป็นที่สบาย อาหารเป็นที่สบาย บุคคลเป็นที่สบาย และธรรมะเป็นที่สบาย

3. บุญ คือสิ่งซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจแล้วทำให้จิตใจใสสะอาด ปราศจากความเศร้าหมองขุ่นมัว ก้าวขึ้นสู่ภูมิที่ดี เกิดขึ้นจากการประกอบบุญกิริยาวัตถุ 10 ประการ บุคคลที่มีบุญวาสนามาก่อน คือผู้ที่สั่งสมบุญตั้งแต่ภพชาติในอดีต จนถึงภพชาติปัจจุบัน จะส่งผลให้ชีวิตมีความสุขความเจริญก้าวหน้า สมบูรณ์ด้วยมนุษยสมบัติ ทิพยสมบัติ และนิพพานสมบัติ

4. การตั้งตนชอบ หมายถึง การตั้งเป้าหมายชีวิตขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูงสุด ทั้งทางโลก และทางธรรมไว้ถูกต้อง แล้วประดับประดาตนให้ดำเนินชีวิตไปตามเป้าหมายนั้น ด้วยความระมัดระวังผู้ที่มีความก้าวหน้าทั้งหลาย จึงจำเป็นต้องตั้งเป้าหมายชีวิตให้ถูกต้องก่อน จากนั้นจึงไปแสวงหาความรู้ความสามารถ พากเพียรพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้องนั้นให้ได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและสามารถอธิบายความสำคัญของมงคลหมู่ที่ 2 การสร้างความพร้อมในการฝึกตนเองได้อย่างถูกต้อง

2. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจ และสามารถบอกความหมาย และวิธีอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมได้อย่างถูกต้อง

3. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายลักษณะ และบอกลำดับความสำคัญขององค์ประกอบของถิ่นที่เหมาะสมได้อย่างถูกต้อง

4. เพื่อให้นักศึกษาสามารถบอกวิธีทำบ้านให้น่าอยู่ และอานิสงส์การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมได้อย่างถูกต้อง

5. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจ และสามารถบอกความหมาย และคุณสมบัติของบุญ พร้อมทั้งสามารถอธิบายประเภทของบุญในกาลก่อนได้อย่างถูกต้อง

6. เพื่อให้นักศึกษาสามารถอธิบายผลของบุญทั้ง 4 ระดับ และสามารถยกตัวอย่างผลของบุญ พร้อมทั้งสามารถบอกวิธีการทำบุญตามหลักกุศลกรรมบท 10 ได้อย่างถูกต้อง

7. เพื่อให้นักศึกษาสามารถบอกหลักปฏิบัติในการสร้างบุญในชีวิตประจำวัน และอานิสงส์การมีบุญวาสนามาก่อนได้อย่างถูกต้อง

8. เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจ และสามารถบอกความหมายของการตั้งตนชอบได้อย่างถูกต้อง
9. เพื่อให้นักศึกษาสามารถบอกความหมายและอธิบายเป้าหมายชีวิตทั้ง 3 ระดับได้อย่างถูกต้อง
10. เพื่อให้นักศึกษาสามารถบอกวิธีการรักษาเป้าหมายชีวิตให้มั่นคง และอานิสงส์การตั้งตนชอบได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 3

มงคลหมู่ที่ 2 สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง

3.1 มงคลหมู่ที่ 2 สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง

มงคลที่ 4 อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม

มงคลที่ 5 มีบุญวาสนามาก่อน

มงคลที่ 6 ตั้งตนชอบ

เมื่อเราเริ่มต้นฝึกตนให้เป็นคนดี ด้วยการมีมาตรฐานความคิดเห็นที่ถูกต้อง มีต้นแบบทางความคิด คำพูด และการกระทำที่ทำให้สามารถถ่ายทอดและพัฒนาคุณธรรมความดีให้เจริญขึ้นแล้ว ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม สร้างความพร้อมในการฝึกตนเอง สามารถทำได้ได้อย่างสะดวก เพื่อจะได้ปรับปรุงตนเองได้อย่างดียิ่งขึ้น เพราะจะช่วยกระตุ้นให้เรา มีความกระตือรือร้น และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้เราสามารถฝึกตนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นประสบความสำเร็จทั้งชาติหน้า จนถึงการบรรลุมรรคผลนิพพาน เพราะฉะนั้นคนที่ฝึกตัวเองได้ดีนั้น จะต้องมีความสมบัติดังนี้

1. อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม หมายถึง การอยู่ในสถานที่ใดๆ ก็ได้ที่สิ่งแวดล้อมดี ไม่เป็นพิษเป็นภัย แก่สุขภาพกายและใจ ยิ่งกว่านั้น ยังสนับสนุนให้ผู้อยู่อาศัยสามารถประกอบ กิจการงานในหน้าที่อันเป็น สัมมาอาชีพ ให้เจริญก้าวหน้าได้โดยง่าย และสามารถสร้างสมคุณงามความดีได้เต็มที่ มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ อาวาสเป็นที่สบาย อาหารเป็นที่สบาย บุคคลเป็นที่สบาย และธรรมะเป็นที่สบาย อยู่ในถิ่นที่เหมาะสมนี้ ทำให้อบอุ่น ทั่วมีแต่คนดี เราก็มีโอกาสเป็นคนดี ถ่ายทอดคุณธรรมจากท่านได้สะดวก จะหาความรู้ จะฝึกฝีมือ จะฝึกวินัย ฝึกพูด ก็หาคนสอนได้ง่าย ยังเอื้ออำนวยให้สั่งสมความดีเพื่อประโยชน์ทั้งชาตินี้ และชาติหน้า

2. มีบุญวาสนามาก่อน คือสร้างบุญมาดี ทั้งบุญเก่า บุญใหม่ มีความคุ้นในการสั่งสม บุญกิริยาวัตถุ 10 อย่างไม่ขาดตอน

บุญเก่าที่ทำมาในอดีตชาติ ก็ทำให้เป็นคนมีร่างกายแข็งแรง สติปัญญาเฉลียวฉลาด ไหวพริบ ปฏิภาณไว อารมณ์แจ่มใสเบิกบาน มีบุญคอยส่งอยู่ จะร่ำเรียนเขียนอ่าน ทำการงานอะไรก็ก้าวหน้าได้เร็วกว่าคนอื่น

บุญใหม่ที่ทำในชาตินี้ การตั้งใจขยันหมั่นเพียร หมั่นทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ก็จะช่วยหนุนอีกชั้นหนึ่ง ยิ่งถ้าใครบุญเก่าก็ดี บุญใหม่ก็ขวนขวายทำ ยิ่งก้าวหน้าได้เร็วเป็นทวีคูณสามารถฝึกตัวเองได้ง่าย

3. ตั้งตนชอบ คือมีเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้อง ทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง และเป้าหมายสูงสุด ไม่เป็นคนโลเล ดำเนินชีวิตไปอย่างมีจุดหมาย รู้ว่าควรฝึกฝนความสามารถและคุณธรรมอะไร เพื่อให้มุ่งหน้าสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ย่อมมีความกระตือรือร้นทุ่มเทพลังความสามารถของตน เพื่อฝึกตนเอง ให้บรรลุเป้าหมายนั้นได้อย่างเต็มที่ ทำให้เป็นผู้มีความพร้อมในการฝึกตัวเองสูง

3.2 มงคลที่ 4 อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม

ต้นโพธิ์ต้นไทร หากปลูกไว้ในกระถาง ถึงจะไม่ตาย ก็ต้องกลายเป็นไม้แคระแกร็น แต่ถ้านำไปปลูก ในที่ดินดี มีบริเวณกว้างขวาง น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ ก็โตวันโตคืน กลายเป็นต้นไม้ใหญ่ แผ่กิ่งก้านสาขาเต็มที เช่นกัน คนเราหากตกอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เลว ถึงจะมีความรู้ความสามารถ ก็ยากที่จะเอาดีได้ แต่ถ้าอยู่ในถิ่นที่เหมาะสมแล้ว ก็สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าได้โดยง่าย

3.2.1 ถิ่นที่เหมาะสมหมายถึงอย่างไร

ถิ่นที่เหมาะสม หมายถึง ถิ่นที่สิ่งแวดล้อมดี ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่สุขภาพกายและใจ ยิ่งกว่านั้น ยังสนับสนุนให้ผู้อยู่อาศัยสามารถประกอบกิจการงานในหน้าที่อันเป็นลัทธิมาอาชีพให้เจริญก้าวหน้าได้โดยง่าย และสร้างสมคุณงามความดีได้เต็มที่

ถิ่นที่เหมาะสม มีความหมายกว้างครอบคลุมถึงถิ่นที่อยู่ทุกระดับ เช่น บ้านที่เราอาศัย โรงเรียนที่เราเรียน สถานที่ที่เราทำงาน หมู่บ้านชุมชนที่เราอยู่ ตำบลที่เราตั้งหลักฐาน อำเภอ จังหวัด ประเทศ ทวีป เป็นต้น

3.2.2 วิธีอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม

1. เมื่อเรายังเป็นเด็กหรือเมื่อยังมีความสามารถน้อย ควรแสวงหาถิ่นที่เหมาะสมอยู่อาศัยให้ได้จึงจะเจริญ เช่น แสวงหาโรงเรียนดีๆ ที่ทำงานดีๆ ทำเลปลูกบ้านดีๆ จะบวชก็หาวัดดีๆ
2. เมื่อเป็นผู้ใหญ่หรือมีความรู้ความสามารถเพียงพอแล้ว ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใดก็ตาม ต้องพยายามพัฒนาถิ่นที่เราอยู่ให้เป็นถิ่นที่เหมาะสมอย่างเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นบ้านที่เราอยู่ สถานที่ที่เราทำงาน หรือชุมชนที่เราอยู่อาศัยก็ตาม โดยยึดหลักการพัฒนาให้เป็นถิ่นที่เหมาะสม ดังนี้

3.2.3 ลักษณะของถิ่นที่เหมาะสม

1. **อawasเป็นที่สบาย** หมายถึง เป็นที่ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ดี เช่น ถ้าเป็นบ้าน ก็ต้องให้มีต้นไม้ร่มรื่น น้ำไฟสะดวก ถ้าเป็นโรงเรียน ก็ต้องมีสุขลักษณะดี มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีเสียงอึกทึก มีบริเวณกว้างขวาง มีสนามกีฬา ถ้าเป็นที่ตั้งร้านค้า ก็ต้องเป็นบริเวณที่อยู่ในย่านชุมชน การคมนาคมสะดวก ถ้าเป็นจังหวัดหรือภาค ก็ต้องเป็นบริเวณที่สภาพภูมิศาสตร์ดี เช่น ไม่ลุ่มไม่ดอนเกินไป ไม่หนาวไม่ร้อนจนเกินไป เป็นต้น

2. **อาหารเป็นที่สบาย** หมายถึง เป็นบริเวณที่สามารถจัดหาอาหารกินได้สะดวก เช่น อยู่ใกล้ตลาดหรือบริเวณที่มีการเกษตรกรรมสามารถผลิตอาหารได้เองอย่างพอเพียง

3. **บุคคลเป็นที่สบาย** หมายถึง บริเวณที่อยู่นั้นต้องไม่มีนักเลง อันธพาล โจรผู้ร้ายไม่ซุกซม คนส่วนใหญ่ในละแวกนั้นเป็นคนดี มีศีลธรรม มีวินัย ใฝ่หาความก้าวหน้า

4. **ธรรมะเป็นที่สบาย**

ในทางโลก หมายถึง ในถิ่นนั้นมีโรงเรียน สถานศึกษาสำหรับให้ความรู้ได้อย่างดี ตลอดจนมี
หลักการปกครองที่ดีอีกด้วย

ในทางธรรม หมายถึง ในถิ่นนั้นมีพระภิกษุ หรือฆราวาสผู้รู้ธรรม เป็นบัณฑิต สามารถให้การอบรม
สั่งสอนศีลธรรมได้อย่างดี หรือถิ่นที่พระพุทธศาสนาแผ่ไปถึง สามารถให้ทาน รักษาศีล ฟังเทศน์
ทำสมาธิภาวนาได้เป็นนิจ

3.2.4 ลำดับความสำคัญของปัจจัย 4 ประการ

องค์ประกอบของถิ่นที่เหมาะสม ดังได้กล่าวมาแล้วทั้ง 4 ประการ จัดเรียงลำดับความสำคัญได้
ดังนี้

ธรรมะเป็นที่สบาย สำคัญอันดับ 1

บุคคลเป็นที่สบาย สำคัญอันดับ 2

อาหารเป็นที่สบาย สำคัญอันดับ 3

อาวาสเป็นที่สบาย สำคัญอันดับ 4

เพราะถึงแม้อาวาสจะไม่เป็นที่สบาย แต่ถ้ามีอาหารอุดมสมบูรณ์ก็เพียงพอได้ หรือถ้าอาวาสและ
อาหารไม่เป็นที่สบาย แต่บุคคลเป็นที่สบายแล้ว ก็จะสามารถปรับปรุงอาหารและอาวาสให้เป็นที่สบายได้
แต่บุคคลจะเป็นที่สบายได้ก็ต้องมีธรรมะเป็นที่สบายอยู่ในจิตใจเสียก่อน

ตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่นพื้นที่เป็นเกาะ มีภัยธรรมชาติจากลมพายุ ภูเขาไฟระเบิดอยู่บ่อยๆ
พื้นที่ก็น้อย (อาวาสไม่เป็นที่สบาย) เดิมอาหารการกินก็ไม่เพียงพอ (อาหารไม่เป็นที่สบาย) แต่เนื่องจาก
ประชากรเขามีประสิทธิภาพ ขยันขันแข็ง มีวินัย ใฝ่หาความก้าวหน้า (บุคคลเป็นที่สบาย) และมีหลักใน
การปกครองประเทศที่ดี มีความรักชาติ (ธรรมะในทางโลกเป็นที่สบาย) จึงเป็นผลให้ประเทศญี่ปุ่น
พัฒนาเจริญรุ่งเรือง จนเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกได้

ส่วนประเทศไทย มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ดีเยี่ยม ไม่มีภัยธรรมชาติที่รุนแรง (อาวาสเป็นที่สบาย) อาหาร
การกินอุดมสมบูรณ์ (อาหารเป็นที่สบาย) แต่ที่ยังขาดอยู่คือ คนของเรายังขาดวินัย ยังมีความมานะ
พากเพียรไม่เพียงพอ (บุคคลไม่เป็นที่สบาย) แม้เราชาวไทยจะมีพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา
เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ แต่ทว่าเรายังเห็นแก่ความสะดวกสบายส่วนตัวอยู่มาก ยังไม่นำพระธรรมคำสั่งสอน
ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประพฤติปฏิบัติมากเท่าที่ควร (ธรรมะไม่เป็นที่สบาย) ทำให้ความเจริญของเรา
ยังล้าหลังประเทศอื่นอยู่มาก

ดังนั้น ถ้าพวกเราร่วมมือกันพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีความขยันขันแข็ง
ใฝ่หาความก้าวหน้าอยู่เสมอ นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติ ก็เป็นที่หวังได้ว่า
ชาติไทยของเราย่อมมีความรุ่งเรืองก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศทั้งหลายได้ในอนาคตอันใกล้

ข้อเตือนใจ

ในหลายๆ ประเทศ มีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัตถุมาก ประชาชนได้รับความสะดวก สบาย

ในเรื่องเครื่องอุปโภคบริโภค หางานทำได้ง่าย เก็บเงินทองได้มาก ดูเผินๆ แล้วน่าไปอยู่อาศัยมาก แต่อย่าไปอยู่เลย เพราะธรรมชาติไม่เป็นที่สบาย โอกาสที่ผู้อยู่อาศัยจะสร้างความก้าวหน้าทางใจ โอกาสที่จะสร้างบุญบารมีมีน้อย คนอยู่ในประเทศเหล่านั้น ดิ้นเข้าขึ้นมาก็ถึงแต่งงาน ไม่เคยได้นึกถึงการทำบุญทำทาน การรักษาศีล หรือการทำสมาธิภาวนาเลย หรือบางครั้งนึกถึงแต่ก็ไม่มีใครแนะนำให้ ดังนั้นถึงมีชีวิตอยู่ ก็เหมือนคนที่ตายแล้ว คือตายไปแล้วจากคุณงามความดี

ในประเทศไทยเรา แม้ความเจริญทางด้านวัตถุ อาจจะยังล้าหลัง แต่ด้านธรรมะยังเจริญอยู่มาก เรายังมีโอกาสให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนาได้เต็มที่ มีโอกาสสร้างบุญให้ยิ่งๆ ขึ้นไปได้

3.2.5 วิธีทำบ้านให้น่าอยู่

1. ดูแลบ้านให้สะอาด เป็นระเบียบ มีทางถ่ายเทอากาศได้สะดวก
2. เลือกซื้อเลือกทำอาหารให้ถูกหลักอนามัย เป็นแม่บ้านก็ต้องหัดทำอาหารให้เป็น
3. จูงใจคนในบ้านให้มีศีลธรรม มีความเคารพซึ่งกันและกัน มีความขยันหมั่นเพียร โดยเริ่มปรับปรุงที่ตัวเราเองให้ดีกว่าก่อน แล้วจึงชักชวนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม
4. ชักนำกันไปวัด ฟังเทศน์ ฝึกสมาธิ รักษาศีลเป็นประจำ จัดบ้านให้มีอุปกรณ์ เครื่องเสริมสร้างทางใจ เช่น มีหนังสือธรรมะ มีห้องพระหรือหิ้งพระ กำจัดภาพและหนังสือที่ไม่เหมาะสมออกให้หมด เช่น ภาพหรือหนังสือลามก เป็นต้น

3.2.6 อานิสงส์การอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม

1. ทำให้ได้รับความสุขกายสุขใจเต็มที่
2. ทำให้ได้รับความเจริญก้าวหน้าทั้งทางโลกและทางธรรม
3. ทำให้มีโอกาสบำเพ็ญบุญเต็มที่ ทั้งทาน ศีล ภาวนา
4. ทำให้ได้รู้พระสัทธรรม คือได้ศึกษาธรรมะ
5. ทำให้ได้การเห็นอันประเสริฐ คือได้เห็นพระรัตนตรัย
6. ทำให้ได้ฟังธรรมอันประเสริฐ คือได้ฟังคำสอนของพระพุทธเจ้า
7. ทำให้ได้ลาภอันประเสริฐ คือได้ความศรัทธาในพระรัตนตรัย
8. ทำให้ได้การศึกษาอันประเสริฐ คือได้ศึกษาศีล สมาธิ ปัญญา
9. ทำให้ได้การบำรุงอันประเสริฐ คือได้บำรุงพระพุทธศาสนา
10. ทำให้ได้การระลึกอันประเสริฐ คือได้ระลึกผูกพันอยู่กับพระรัตนตรัย
11. ทำให้ได้นิสัยไม่ประมาท โดยดูตัวอย่างจากผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลาย
12. ทำให้ได้ที่พักอันสูงสุด คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
13. ทำให้ได้อริยทรัพย์ คือหนทางสู่นิพพาน ฯลฯ

3.3 มงคลที่ 5 มีบุญวาสนามาก่อน

ผลไม้พันธุ์เลว ถึงจะใส่ปุ๋ยรดน้ำพรวนดินดีอย่างไรก็ตาม
อย่างมากก็ทำให้มีผลดกขึ้นบ้าง แต่จะทำให้มีรสโอชาขึ้นกว่าเดิมนั้นยาก ตรงกันข้าม
ผลไม้พันธุ์ดี แม้รดน้ำพรวนดินเพียงพอประมาณ ก็ให้ผลมากเกินไปจน รสชาติก็โอชา
เช่นกัน ผู้ที่ไม่ได้สั่งสมคุณความดีมาก่อน เมื่อประกอบกิจใดๆ
ถึงขั้นขั้นแข็งลักปานไหน ผลแห่งความดีก็จะปรากฏเต็มที่
ก็ต้องใช้ความพยายามอย่างหนักและเสียเวลามาก ส่วนผู้ที่สั่งสมคุณความดีมาก่อน
เมื่อทำความดี ผลดีปรากฏเต็มที่ทันตาเห็น ส่งผลให้มีความเจริญก้าวหน้า
เหนือกว่าบุคคลทั้งหลายได้อย่างน่าอัศจรรย์

3.3.1 บุญคืออะไร

บุญ คือสิ่งซึ่งเกิดขึ้นในจิตใจแล้วทำให้จิตใจใสสะอาด ปราศจากความเศร้าหมองขุ่นมัว ก้าวขึ้นสู่
ภูมิที่ดี เกิดขึ้นจากการที่ใจสงบทำให้เลือกคิดเฉพาะสิ่งที่ดี ที่ถูก ที่ควร ที่เป็นประโยชน์ แล้วพูดดี ทำดีตาม
ที่คิดนั้น

บุญ เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมส่งผลปรุงแต่งใจของเราให้มีคุณภาพดีขึ้น คือตั้งมั่นไม่หวั่นไหว บริสุทธิ์
ผุดผ่อง สว่างไสว โปร่งโล่ง ไม่อึดอัด อิ่มเอิบ ไม่กระสับกระส่าย ชุ่มชื้นเบาสบาย ผ่อนคลายไม่ตึงเครียด
นุ่มนวลควรแก่การใช้งาน และบุญที่เกิดขึ้นนี้ยังสามารถสะสมเก็บไว้ในใจได้อีกด้วย

ผู้ที่ฝึกสมาธิจนเข้าถึงธรรมกายและฝึกจนชำนาญแล้ว ย่อมสามารถมองเห็นบุญได้ คนทั่วไปแม้จะ
มองไม่เห็นบุญ แต่ก็สามารถรู้อาการของบุญ หรือผลของบุญได้ คือเมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้จิตใจชุ่มชื้นเป็นสุข
เปรียบได้กับ “ไฟฟ้า” ซึ่งเรามองไม่เห็นตัวไฟฟ้าโดยตรง แต่เราสามารถรับรู้อาการของไฟฟ้าได้ เช่น
เมื่อไฟฟ้าผ่านเข้าไปในหลอดไฟแล้วเกิดแสงสว่างขึ้น หรือเมื่อผ่านเข้าไปในเครื่องปรับอากาศ แล้วเกิด
ความเย็นขึ้น เป็นต้น

3.3.2 คุณสมบัติของบุญ

1. ชำระกาย วาจา ใจ ให้สะอาดได้
2. นำความสุขความเจริญก้าวหน้ามาให้
3. ติดตามตนไปทุกฝีก้าว แม้ไปเกิดข้ามภพข้ามชาติ
4. เป็นของเฉพาะตน ใครทำใครได้ โจรลักขโมยไม่ได้
5. นำมาซึ่งโภคทรัพย์สมบัติทั้งหลาย
6. ให้นุญช์สมบัติ ทิพย์สมบัติ นิพพานสมบัติ แก่เราได้
7. เป็นปัจจัยให้บรรลุมรรคผลนิพพาน
8. เป็นเกราะป้องกันภัยในวัฏฏสงสาร

3.3.3 ประเภทของบุญในกาลก่อน

บุญในกาลก่อนแบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. **บุญช่วงไกล** คือคุณความดีที่เราทำจากภพชาติก่อน มาจนถึงวันคลอตจากกรรมมารดา

2. **บุญช่วงใกล้** คือคุณความดีที่เราทำในภพชาติปัจจุบัน ตั้งแต่คลอตจนถึงเมื่อวานนี้

บุญช่วงไกล การสั่งสมความดีมาแต่ภพชาติก่อน ส่งผลให้เราเห็นในปัจจุบัน เปรียบเสมือนผลไม้ที่ตัดพันธุ์มาดีแล้ว รสโอชะของมันย่อมติดมาในเมล็ด เมื่อนำเมล็ดนั้นมาปลูก ต้นของมันย่อมให้ผลที่รสอร่อยทันที โดยไม่ต้องทะนุบำรุงมาก คนเราก็คงกัน ถ้าในอดีตชาติสะสมความดีมาพอ เกิดมาชาตินี้ก็เป็นคนใจใส ใจสะอาด บริสุทธิ์มาตั้งแต่เด็ก มีสติปัญญาดีมาแต่กำเนิด รูปร่างสง่างาม ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีโอกาสสร้างความดีได้มากกว่าคนอื่น ๆ ถ้าไม่ประมาท หมั่นสะสมความดีในปัจจุบันเพิ่มขึ้นอีก ก็จะมีบุญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว แต่ถ้าประมาทไม่เอาใจใส่ในการทำความดีในปัจจุบัน ก็เปรียบเสมือนต้นไม้ยอดด้วน ยากที่จะเจริญเติบโตต่อไปได้

บุญช่วงใกล้ คนที่ทำความดีตั้งแต่เล็กเรื่อยมา เช่น ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ขยันหมั่นเพียร คบคนดีเป็นมิตร ฝึกใจให้ผ่องใสมาตั้งแต่เด็ก ความคิด คำพูด การทำงาน ย่อมดีกว่าบุคคลอื่นในวัยเดียวกัน เมื่อเติบโตขึ้น ย่อมมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าผู้อื่น

เพราะฉะนั้นเราจึงควรสั่งสมบุญ โดยทำความดีเสียตั้งแต่วันนี้ จะได้ส่งผลให้มีสติปัญญาดี มีความเฉลียวฉลาด มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตต่อไปในอนาคต ดังเช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้ทรงทำความดี สร้างสมบารมีมามากนับภพนับชาติไม่ถ้วน ในภพชาติสุดท้าย ก็ทรงฝึกเจริญสมาธิภาวนา ศึกษาเล่าเรียน ตั้งแต่วัยเยาว์ จึงสามารถตรัสรู้ธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ เมื่อพระชนม์เพียง 35 พรรษา

3.3.4 ผลของบุญ

บุญเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็มีผลกับตัวเรา 4 ระดับ คือ

1. **ระดับจิตใจ** เป็นบุญที่เกิดผลทันที คือทำความดีปุ๊บก็เกิดปั๊บ ไม่ต้องรอชาติหน้า เกิดขึ้นเองในใจของเรา ทำให้

- สุขภาพทางใจดีขึ้น คือมีใจเยือกเย็น ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวต่อคำยกยอหรือตำหนิติเตียน
- สมรรถภาพของใจดีขึ้น คือเป็นใจที่สะอาดผ่องใส ใช้คิดเรื่องราวต่างๆ ได้รวดเร็ว ว่องไว ลึกซึ้งกว้างไกล รอบคอบ เป็นระเบียบ และตัดสินใจได้ฉับพลันถูกต้องไม่ลังเล

2. **ระดับบุคลิกภาพ** คนที่ทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้มีใจที่สงบ ชุ่มชื้น เบิกบาน ชุ่มเย็น นอนหลับสบาย ไม่มีความกังวลหม่นหมอง หน้าตาผิวพรรณจึงผ่องใส ใจเปี่ยมไปด้วยบุญ ไม่คิดโลภอยากได้ของใคร ไม่คิดสร้างความเดือดร้อนให้ใคร มีแต่คิดช่วยเหลือเขา จึงมีความมั่นใจในตัวเอง มีความองอาจสง่างามอยู่ในตัว ไปที่ไหนก็สามารถวางตัวได้พอเหมาะพอดี บุคลิกภาพย่อมดีขึ้นเป็นลำดับ

3. **ระดับวิถีชีวิต** วิถีชีวิตของคนเรา เกิดจากการสรุปผลบุญและผลบาปที่เราได้ทำมาตั้งแต่ภพชาติก่อนๆ จนถึงภพชาติปัจจุบัน เป็นผลของบุญระดับจิตใจและระดับบุคลิกภาพ ร่วมกันชักนำให้เราได้รับสิ่ง

ที่น่าปรารถนา ตอบสนองมาจากภายนอก เช่น ได้รับลาภ ยศ สรรเสริญ สุข การที่เราทำดี แล้ววิถีชีวิตของเราจะดีขึ้นหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับบุญเก่าหรือบาปในอดีตที่เราเคยทำไว้ด้วย จึงเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ทำให้บางคนเข้าใจผิด คิดว่าทำดีแล้วไม่ได้ดี เพราะบางครั้งขณะที่เราตั้งใจทำความดีอยู่ กลับถูกใส่ร้ายป้ายสี หรือประสบเคราะห์กรรม ทำให้หมดกำลังใจในการทำความดี

แท้จริงแล้ว ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะในขณะนั้น ผลบาปที่เราเคยทำในอดีตกำลังส่งผลอยู่ แต่บุญที่กำลังทำอยู่ในปัจจุบันยังไม่ไร้ผล เมื่อเราตั้งใจทำบุญไปโดยไม่ย่อท้อ บุญย่อมจะส่งผลให้เคราะห์กรรมหมดสิ้นไปโดยเร็ว และได้รับความสุขความสำเร็จได้ในที่สุด

4. ระดับสังคม เมื่อเราทำความดีมาแล้วอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะไปอยู่สังคมใด บุญจะส่งผล ให้เป็นบุคคลที่สังคมยอมรับนับถือได้เป็นผู้นำของสังคมนั้น และจะเป็นผู้ชักนำสมาชิกในสังคมให้ทำความดีตามอย่างให้เกิดความสงบร่มเย็น และความเจริญก้าวหน้าขึ้นในสังคมนั้นๆ โดยลำดับ

3.3.5 ตัวอย่างผลของบุญ

ผู้ที่มีอายุยืน	เพราะในอดีตไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
ผู้ที่ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ	เพราะในอดีตไม่รังแกหรือทรมานสัตว์
ผู้ที่มีพละทานมัยสมบูรณ์	เพราะในอดีตให้ทานด้วยข้าวปลาอาหารมาก
ผู้ที่มีผิวพรรณงาม	เพราะในอดีตรักษาศีล และให้ทานด้วยเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มมาก
ผู้ที่มีอำนาจมีคนเกรงใจ	เพราะในอดีตมีเมตตาจิต ใครทำความดีก็อนุโมทนา ไม่อิจฉาริษยาใคร
ผู้ที่ร่ำรวยมีโภคทรัพย์มาก	เพราะในอดีตให้ทานมาก
ผู้ที่เกิดในตระกูลสูง	เพราะในอดีตบูชาบุคคลที่ควรบูชามาก
ผู้ทีฉลาดมีสติปัญญาดี	เพราะในอดีตคบบัณฑิต ฝึกสมาธิเจริญ ภาวนามาก และไม่ดื่มสุรายาเมา

3.3.6 วิธีทำบุญ

การทำความดีทุกอย่างล้วนได้ผลออกมาเป็นบุญทั้งสิ้น แต่เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจและนำไปปฏิบัติ พระลัทธิมหายานพุทธเจ้าทรงแบ่งวิธีทำบุญออกเป็น 10 วิธี เรียกว่า **บุญกิริยาวัตถุ 10 ประการ** ได้แก่

1. ทาน คือการบริจาคทรัพย์สิ่งของแก่ผู้ที่ควรให้
2. ศีล คือการสำรวมกายวาจาให้สงบเรียบร้อย ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น
3. ภาวนา คือการสวดมนต์ทำสมาธิ อ่านหนังสือธรรมะ ฯลฯ
4. อปายณะ คือการมีความเคารพอ่อนน้อมต่อผู้มีคุณธรรม
5. ไวยยาวัจจะ คือการช่วยเหลือขวนขวายในกิจที่ชอบ
6. ปัตติทานะ คือการอุทิศส่วนบุญแก่ผู้อื่น
7. ปัตตานุโมทนา คือการอนุโมทนาบุญที่ผู้อื่นทำ
8. ธัมมัสสนะ คือการฟังธรรม
9. ธัมมเทศนา คือการแสดงธรรม
10. ทิฐุจุฑกัมม คือการปรับปรุงความเห็นของตนให้ถูกต้อง

ทั้ง 10 ประการนี้ สรุปได้เป็น **บุญกิริยาวัตถุ 3** คือ
ทาน คือ 1, 5, 6, 7 เป็นการฆ่าความตระหนี่ออกจากใจ
ศีล คือ 2 เป็นการป้องกันตนไม่ให้ทำชั่ว
ภาวนา คือ 3, 4, 8, 9, 10 เป็นการฝึกตัวเองให้ฉลาด มีสติปัญญาดี
แข่งบุญแข่งวาสนาใช้ว่าแข่งไม่ได้ แต่ถ้าแข่งแล้วใครต้องแข่งด้วยการทำความดี

3.3.7 บุญวาสนาไม่ใช่อภินิหาร

บุญวาสนาไม่ใช่อภินิหาร แต่สามารถอธิบายด้วยหลักเหตุผลได้ดังนี้ คนที่จิตสังสมแต่บาปหรือความชั่วจะทำให้ใจมืดมัว กิเลสต่างๆ เข้ายึดครองใจได้ง่าย ทำให้เกิดผลร้ายต่อตนเอง เช่น เวลาโกรธจัด ความโกรธเข้ายึดครองใจ ทำให้หัวใจเต้นแรงผิดปกติ ระบบสูบฉีดเลือดผันแปร โลหิตมีการเผาไหม้มาก เกิดอาการร้อนผ่าวตั้งแต่หน้าอกจรดใบหน้า ปลายประสาทสั่น ความร้อนจะทำให้ผิวหยาบกร้าน ไม่มีน้ำมีนวล อาหารไม่ย่อย ท้องอืด คนโกรธง่าย จึงเป็นคนเจ้าทุกข์ หงุดหงิด พุดจาห้วนแบบมะนาวไม่มีน้ำ เวลาโกรธจะขาดสติ คิดอ่านการใดก็ผิดพลาดได้ง่าย

ส่วนคนที่จิตสังสมแต่บุญหรือความดี จะทำให้ใจผ่องใสอยู่เป็นปกติ กิเลสต่างๆ เข้ายึดครองใจได้ยาก เพราะมีสติคอยควบคุมใจไว้ สามารถสอนตนเองและตักเตือนตนเองไม่ให้ทำความชั่วได้ จึงมีจิตใจที่สงบเยือกเย็น สดชื่น ผ่องใส ระบบการทำงานของร่างกายก็เป็นปกติ มีผิวพรรณงาม เสี่ยงไฟเพราะกิริยาน่ารัก คิดอ่านการใดก็แจ่มใส ส่งผลให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้ง่าย

ข้อเตือนใจ

เมื่อทราบว่าการทำบุญเป็นการสั่งสมความดีไว้เพื่อตนเองแล้ว เราจึงไม่ควรประมาทในการทำบุญ ควรทำบุญเท่าที่กำลังความสามารถจะอำนวย ผู้ที่ได้สั่งสมบุญมาดีแล้วแต่เพิกเฉยในการทำบุญเพิ่ม เปรียบเสมือนชาวนาที่เก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วแจกจ่ายขายกินหมด ไม่เหลือไว้ทำพันธุ์ต่อไปภายหน้าเลย เขาย่อมเดือดร้อนในฤดูกาลทำนาครั้งต่อไป

ความดีทุกอย่างที่เราทำไว้ แม้จะไม่ให้ผลในปัจจุบันทันตาก็ไม่สูญเปล่า ความดีเหล่านั้นจะรวมกันเข้าปรุงแต่งจิตใจให้ดีขึ้น สิ่งนี้แหละ คือ บุญวาสนา

เราจึงควรเร่งสร้างเสริมความดีเสียแต่บัดนี้โดยหมั่นศึกษาวิชาการฝึกฝนตนเองทั้งทางด้านการปรับปรุงคำพูด ความขยันขันแข็ง ทำการงานให้ดีขึ้น และพยายามฝึกใจให้ผ่องใส ด้วยการหมั่นทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนาอย่างสม่ำเสมอ คนเช่นนี้จึงเป็นคนมีบุญวาสนาที่แท้จริง

3.3.8 หลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

เราต้องเร่งสร้างบุญใหม่ตั้งแต่บัดนี้ จะได้เป็นบุญเกาติดตัวไปในวันหน้า โดยยึดหลักว่า

1. เข้าใจยังไม่ได้ทำทาน เช้านั้นอย่าเพิ่งทานข้าว
2. วันใดยังไม่ได้ตั้งใจรักษาศีล วันนั้นอย่าเพิ่งออกจากบ้าน

3. คินใดยังไม่ได้สวดมนต์เจริญสมาธิภาวนา คินนั้นอย่าเพิ่งนอน

เราต้องอดทนฝึกตนให้สร้างความคิดเรื่อยไป แม้จะต้องกระทบกระทั่งกับสิ่งใด มีอุปสรรคมากเพียงไหนก็ปักใจมั่นไม่ย่อท้อ กัดฟันสู้ทำความดีเรื่อยไป

น้ำหยดทีละหยด ยังสามารถเต็มตุ่มได้ ฉันทใด

บัณฑิตหมั่นสั่งสมบุญทีละน้อย

ย่อมเต็มเปี่ยมด้วยบุญ ฉันทนั้น

พ. ธ. 25/19/31

3.3.9 อานิสงส์การมีบุญวาสนามาก่อน

1. ทำให้มีปัจจัยต่างๆ พร้อม สามารถทำความดีใหม่ได้โดยง่าย
2. อำนวยประโยชน์ทุกอย่างดังได้กล่าวมาแล้ว
3. เป็นต้นเหตุแห่งความสุขทุกประการ
4. เป็นเสบียงติดตัวทั้งภพนี้ภพหน้า ฯลฯ

3.4 มงคลที่ 6 ตั้งตนชอบ

เรือที่ฝ่าคลื่นอยู่กลางมหาสมุทร จะแล่นถึงฝั่งได้

นายเรือจะต้องตั้งจุดหมายปลายทางไว้ถูกต้อง

และรู้จักควบคุมหางเสือให้เรือวิ่งไปไม่ผิดทิศทางฉันทใด

คนเราจะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ก็จะต้องตั้งตนชอบฉันทนั้น

3.4.1 ตั้งตนชอบหมายถึงอย่างไร

ตั้งตนชอบ หมายถึง การตั้งเป้าหมายชีวิต ทั้งทางโลกและทางธรรมไว้ถูกต้อง แล้ว ปรคับประคองตนให้ดำเนินชีวิตไปตามเป้าหมายนั้น ด้วยความระมัดระวัง

การตั้งตนชอบเป็นสิ่งสำคัญมาก เป็นขั้นตอนแรกในการสร้างความสุข ความเจริญก้าวหน้าแก่ชีวิต เพราะถ้าใครตั้งเป้าหมายชีวิตไว้ผิด เช่น ตั้งเป้าไว้ว่าจะเป็นโจรที่ปล้นเก่งที่สุด หรือจะเป็นนักผลิตเฮโรอีนที่เก่งที่สุด แล้วพยายามดำเนินชีวิตไปตามนั้น คนๆ นั้นก็ไม่มีทางที่จะมีความสุขความเจริญก้าวหน้าได้ แม้จะไปแสวงหาความรู้ความสามารถได้มากเพียงไร ก็ไม่เกิดประโยชน์อันใด เพราะความรู้ ความสามารถนั้นๆ ล้วนเป็นไปเพื่อยังความพินาศให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง และผู้อื่นทั้งสิ้น

ผู้ที่รักความก้าวหน้าทั้งหลาย จึงจำเป็นต้องตั้งเป้าหมายชีวิตให้ถูกต้องก่อน จากนั้นจึงไปแสวงหาความรู้ความสามารถ พากเพียรพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้องนั้นให้ได้

3.4.2 อะไรคือเป้าหมายชีวิต

เป้าหมายของคนทุกคนแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. เป้าหมายชีวิตขั้นต้น คือการตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อประโยชน์ในชาตินี้ เป็นการตั้งเป้าหมายไว้

ว่า จะต้องตั้งตัวตั้งฐานะให้ได้ ด้วยการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม จะเป็นอาชีพอะไรก็ตามแต่ความถนัดของแต่ละบุคคล จะเป็นนักธุรกิจ แพทย์ วิศวกร ช่างนา ช่างไร่ หรืออาชีพอื่นๆ ได้ทั้งนั้น ขอแต่เพียงให้เป็นอาชีพสุจริตก็แล้วกัน และเมื่อตั้งเป้าหมายชีวิตไว้แล้ว ก็มุ่งมั่นฝึกฝนตนเอง สร้างตัวให้บรรลุเป้าหมายชีวิตนั้นให้ได้

หนูตัวเล็กๆ ยังสู้สุดสำหรับชุดอยู่ นกกระเจี๊ยกจะจอกยังสู้สุดสำหรับสร้างรัง
เราเกิดมาเป็นคนทั้งที ก็ต้องสร้างฐานะให้ดีให้ได้

2. เป้าหมายชีวิตขั้นกลาง คือการตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อประโยชน์ในชาติหน้า เป็นการตั้งเป้าหมายชีวิตไว้ว่า นอกจากจะพยายามตั้งฐานะของตนให้ได้แล้ว ก็ตั้งใจสร้างบุญกุศลอย่างเต็มที่ในทุกๆ โอกาสที่อำนวยให้เพื่อสะสมเป็นทุนเป็นเสบียงในภพชาติต่อไป เพราะว่าสัตว์ทั้งหลายตายแล้วไม่สูญ トラบใดที่ยังไม่หมดกิเลส ก็ยังต้องเกิดใหม่อีกอยู่ร่ำไป

คนบางคนคิดแต่จะหาประโยชน์เฉพาะในชาตินี้ โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ชาติหน้าเลย คิดแต่จะหาทรัพย์จะตั้งฐานะให้ได้ โดยไม่ประกอบการบุญการกุศล เราลองคิดว่า ชีวิตของคนประเภทนี้จะมีคุณค่าสักเพียงไร ตั้งแต่เกิดก็อาศัยพ่อแม่เลี้ยง พอโตขึ้นหน่อยก็เรียนหนังสือหาความรู้ ครั้นโตขึ้นอีกก็ทำงาน มีครอบครัวเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน ดิ้นรนหาสิ่งต่างๆ มาบำรุงบำเรอตน แล้วก็แก่เฒ่าตายไป ดูพวกนกกาตั้งแต่เล็กมันก็อาศัยพ่อแม่เลี้ยง สอนบิน สอนให้รู้จักหาอาหาร โตขึ้นก็แย่งชิงไปมีครอบครัวหาอาหารมาเลี้ยงลูกเลี้ยงตัว หาความสุขตามประสานกกา แล้วก็แก่เฒ่าตายไปเหมือนกัน ถ้าคนเราเกิดมาแล้วมีชีวิตอยู่เพียงเท่านั้น ก็มีคุณค่าไม่ต่างอะไรกับนกกา

แต่เราเป็นคน มีโครงร่างเหมาะแก่การใช้ทำความดีมากที่สุด ดังนั้น นอกจากความพยายามตั้งฐานะในชาตินี้ให้ได้แล้ว เราทุกคนจึงควรที่จะรู้จักสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิต ด้วยการตั้งใจทำความดี ประกอบการบุญการกุศลอย่างเต็มที่ เพื่อไว้เป็นเสบียงในการเดินทางข้ามภพข้ามชาติ และเป็นปัจจัยในการบรรลุถึงเป้าหมายชีวิตขั้นสูงสุด

3. เป้าหมายชีวิตขั้นสูงสุด คือการตั้งเป้าหมายชีวิตเพื่อเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ได้แก่ การตั้งใจปฏิบัติธรรมทุกรูปแบบ เพื่อปราบกิเลสให้หมดสิ้น แล้วเข้านิพพานตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเหล่าพระอรหันต์ทั้งหลาย จะได้มีแต่ความสุขอันเป็นอมตะตลอดไป ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีกต่อไป

โดยธรรมชาติทุกชีวิต เมื่อถึงที่สุดย่อมหมดกิเลสเข้านิพพานไปด้วยกันทุกคน ต่างแต่ว่าช้าหรือเร็วเท่านั้น ในช่วงที่ยังไม่หมดกิเลสนี้ ก็ต้องทนรับทุกข์กันไป มากบ้างน้อยบ้างตามแต่กรรมที่ตนทำไว้ เราเวียนเกิดเวียนตายกันมา นับภพนับชาติไม่ถ้วนแล้ว ถ้ามีใครสามารถเอากระดูกของเราทุกชาติมากองรวมกัน เข้าก็จะสูงท่วมภูเขา ถ้าเอาน้ำตาของเราที่หลังไหลออกมาเพราะความทุกข์ทุกข์ ทุกๆ ชาติมารวมกัน ก็จะมากกว่าน้ำในมหาสมุทรเสียอีก ใครสามารถเข้านิพพานได้ก่อน ก็หมดทุกข์ก่อน ที่ยังอยู่ก็ต้องเวียนเกิดเวียนตายในทะเลทุกข์แห่งวัฏสงสารต่อไป

แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อยังเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ ก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดเช่นเดียวกับพวกเรา แต่พระองค์ตั้งเป้าหมายชีวิตไว้ถูกต้อง คือตั้งเป้าไว้ว่าจะกำจัดกิเลสในตัวให้หมดโดยเร็ว แล้วนำตนเองและผู้อื่นเข้านิพพานด้วย จากนั้นก็ตั้งใจบำเพ็ญเพียร ฝึกฝนตนเองอย่างเต็มที่มานับภพนับชาติไม่ถ้วน แม้

มีอุปสรรคหนักหนาสาหัสเพียงไรก็ไม่ย่อท้อ สละได้แม้เลือดเนื้อและชีวิต เพื่อรักษาเป้าหมายที่จะเข้านิพพาน ไว้ไม่ให้คลอนแคลน ในที่สุดพระองค์ก็ตรัสรู้ธรรมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถกำจัดกิเลส ได้หมด เข้านิพพานอันเป็นบรมสุขได้

ส่วนพวกเราแม้ว่ายวเณลไกล เกะๆ กะๆ ไม่เอาจริง ไม่ตั้งใจมุ่งมั่นในการทำ ความดี บ้างก็ยังไม่รู้ เป้าหมายสูงสุดของชีวิตว่า คือการเข้านิพพาน บ้างก็รู้แล้ว แต่เกียจคร้านประพฤติด้อยหย่อน ทำๆ หยุดๆ จึงต้องมาเวียนเกิดเวียนตาย รับทุกข์อยู่อย่างนี้

ฉะนั้น ถ้าใครฉลาดก็ต้องรีบแก้ไขตนเอง ตั้งเป้าหมายสูงสุดของชีวิตไว้ให้มั่นคง ไม่ประมาท ในการสร้าง ความดี หมั่นให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ชำระกาย วาจา ใจ ให้บริสุทธิ์ เพื่อจำกัดกิเลสให้หมด จะได้พ้นทุกข์เข้านิพพาน ได้รับความสุขอันเป็นอมตะตามอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบ้าง

จงอย่าประมาท เร่งเดินตามรอยบาทพระบรมศาสดา
ถึงจะทำประโยชน์ให้คนอื่นมากมาย
ก็ไม่ควรละทิ้งจุดหมายปลายทางของตน
เมื่อรู้ว่าอะไรคือจุดหมายปลายทางแล้ว ก็ควรใส่ใจขวนขวาย

ข้อเตือนใจ

คนบางคนเริ่มแรกก็ตั้งเป้าหมายชีวิตดีอยู่ เช่น ตั้งใจจะทำมาหากินโดยสุจริต แต่กำลังใจยังไม่เข้ม แข็งพอ ครั้นทำไปนานเข้าเริ่มรู้สึกว่ารวยช้าไป ไม่ทันใจ เป้าหมายชีวิตชักเขว ลงท้ายเลยไปคดโกงคนอื่น เขา ต้องติดคุกติดตะรางไป หรือบางคนตั้งใจจะให้ทาน รักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา แต่พอถูกคนอื่น แย่แหย่บ้าง ล้อเลียนบ้าง เจอลิขัยยุ่งยากเข้ามาใกล้ เลวเลิกละปฏิบัติธรรมปล่อยชีวิต ให้เป็นไปตามอำนาจ ของกิเลส

ทำอย่างไร เราจึงจะป้องกันตัวเราไม่ให้เป็นอย่างนั้นบ้าง ทำอย่างไร จึงจะรักษาเป้าหมายชีวิต ของเราไว้ให้มั่นคง

3.4.3 วิธีรักษาเป้าหมายชีวิตให้มั่นคง

1. ฝึกให้เป็นคนมีศรัทธา ได้แก่ มีเหตุผล เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ การเชื่อมี 2 แบบ คือ

- 1) เชื่ออย่างมีเหตุผล ประกอบด้วยปัญญา เรียกว่า ศรัทธา
- 2) เชื่ออย่างไร้เหตุผล ปราศจากปัญญา เรียกว่า งมงาย

ศรัทธาขั้นพื้นฐาน 4 ประการ คือ

- เชื่อกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง เมื่อทำอะไรแล้วย่อมเป็นกรรม คือเป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน การกระทำไม่ว่างเปล่า

- เชื่อในผลของกรรม คือเชื่อว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว โดยการทำดี นั้นจะต้องทำให้ครบองค์ประกอบ 3 ประการจึงจะได้ดี คือต้องทำให้

ถูกดี คือมีปัญญาสามารถทำถูกวัตถุประสงค์ของงานนั้น

ถึงดี คือมีความพยายามที่จะทำงานนั้นให้เต็มตามความสามารถ

พอดี คือมีสติดี ไม่ทำจนเลยเถิดไป เพื่อเหนียวมากไปจนเกิดความเสียหาย

- เชื่อว่าลัทธิมีกรรมเป็นของตน คือเชื่อว่าบุญและบาป อันเป็นผลของกรรมดีและกรรมชั่ว ย่อมติดตามบุคคลผู้ทำนั้นตลอดไป

- เชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีจริง เชื่อในพระปัญญาการตรัสรู้ของพระองค์

2. ฝึกให้เป็นคนมีศีล อย่างน้อยศีล 5 (รายละเอียดของศีล โปรดดูในมงคลที่ 9)

3. ฝึกให้เป็นคนมีความรู้ เป็นพหูสูตร คือหมั่นศึกษาหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม

4. ฝึกให้เป็นคนมีจาคะ คือรู้จักเสียสละ ได้แก่

1) สละทรัพย์สิ่งของเป็นทาน เป็นการกำจัดความตระหนี่ออกจากใจ จึงเป็นที่รักของคนทั้งหลาย

2) สละอารมณ์บูดเป็นทาน คือสละอารมณ์โกรธพยาบาท ให้เป็นอภัยทาน ทำให้ใจ ผ่องใส เบิกบาน เป็นปกติ

5. ฝึกสมาธิเพื่อให้ใจผ่องใส เกิดปัญญา ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดเพราะจะเห็นได้ว่า สาเหตุที่ทำให้เป้าหมายชีวิตของเราคลอนแคลนนั้น เป็นเพราะใจของเราขาดความมั่นคง ทนต่อความยั่วยวไม่ได้ แต่การฝึกสมาธิภาวนาเป็นการฝึกใจโดยตรง ทำให้ใจของเรามีพลัง มีความหนักแน่นเข้มแข็งในการรักษาเป้าหมายชีวิตไว้ได้โดยสมบูรณ์

การฝึกทั้ง 5 ประการนี้ นิยมเรียกว่า สารธรรม แปลว่า ธรรมที่เป็นแก่น ถ้าผู้ใดมีคุณธรรมทั้ง 5 ข้อนี้ ชื่อว่า เป็นคนที่มีแก่นคนอย่างแท้จริง สามารถตั้งตนชอบได้

3.4.4 อานิสงส์การตั้งตนชอบ

1. เป็นผู้สามารถพึ่งตนเองได้
2. เป็นผู้ไม่ประมาท
3. เป็นผู้เตรียมพร้อมไว้ดีแล้วก่อนตาย
4. เป็นผู้มีความสวัสดิ์ในทุกที่ทุกสถาน
5. เป็นผู้บูชาพระรัตนตรัยอย่างสูงสุด
6. เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ
7. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลัง
8. เป็นผู้ป้องกันภัยในอบายภูมิ
9. เป็นผู้ที่มีแก่นคน สามารถตัดดวงประโยชน์จากชีวิตได้เต็มที่
10. เป็นผู้ได้รับสมบัติทั้งสาม โดยง่าย คือ มนุษย์สมบัติ ทิพย์สมบัติ และนิพพานสมบัติ

ฯลฯ

มารดาบิดา ก็หรือญาติเหล่าอื่น พึงทำเหตุนั้นให้ไม่ได้ จิตที่บุคคล
ตั้งไว้ชอบ พึงทำผู้นั้นให้ประเสริฐกว่าเหตุนั้นได้

พ. ๕. 25/13/20